

Правові механізми участі держави у регулюванні електронної комерції

Олександр Цвик,

*аспірант кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: TsvykOV@krok.edu.ua,
ORCID: 0009-0003-7109-0162*

З встановленням ринкових відносин стрімко почала розвиватися підприємницька діяльність, а процес глобалізації та поширення доступу до всесвітньої мережі зумовив виникнення такого поняття цифрової економіки як електронна комерція. Особливістю правовідносин у сфері електронної комерції є їхній екстериторіальний характер, а також висока технологічність, яка передбачає широке впровадження інновацій, зокрема використання віртуальних активів (криптовалюти), технологій блокчейну, штучного інтелекту, хмарних обчислень тощо.

Водночас така динамічність і транснаціональність створюють потребу в постійному оновленні нормативної бази та активній участі держави у правовому регулюванні цієї галузі. Так, в частині 1 статті 2 Закону України «Про електронну комерцію» вказано, що учасниками відносин у сфері електронної комерції є суб'єкти електронної комерції, постачальники послуг проміжного характеру в інформаційній сфері, органи державної влади та органи місцевого самоврядування в частині виконання ними функцій держави або місцевого самоврядування [1].

Це означає, що держава не тільки створює правове поле для функціонування електронної комерції, але й виступає активним суб'єктом цих відносин, який реалізується через правові механізми. На підставі нормативно-правової бази можна визначити, що роль держави у регулюванні електронної комерції відбувається через нормативно-правове забезпечення, контроль та моніторинг суб'єктів у сфері електронної комерції, захист прав споживачів та реалізацію фіскальних механізмів.

Так, основу регулювання складає Конституція України, як акт вищої юридичної сили, що статтею 42 закріплює право кожного на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом та норми Цивільного Кодексу України та Господарського Кодексу України, що встановлюють правові основи господарської діяльності між учасниками в Україні [2].

Щодо спеціального правового регулювання, основним актом є Закон України «Про електронну комерцію», який визначає організаційно-правові засади діяльності у сфері електронної комерції в Україні, встановлює порядок вчинення електронних правочинів із застосуванням інформаційно-комунікаційних систем та визначає права та обов'язки учасників відносин у сфері електронної комерції [1].

Важливим правовим механізмом, яким держава регулює електронну комерцію є контроль та моніторинг суб'єктів у сфері електронної комерції для

дотримання законодавчих вимог. Так, наприклад пунктом 6 статті 7 Закону України «Про Національний Банк України» зазначено, що Національний банк здійснює державне регулювання на платіжному ринку, визначає засади функціонування платіжного ринку України, регулює діяльність надавачів платіжних послуг, надавачів обмежених платіжних послуг, платіжних систем та технологічних операторів платіжних послуг, визначає порядок надання платіжних послуг та обмежених платіжних послуг, здійснює нагляд за діяльністю учасників платіжного ринку [3].

З огляду на зростання практики приймання оплати за товари та послуги у віртуальних активах (криптовалюті) суб'єктами електронної комерції, через відсутність належного правового регулювання такі платежі залишаються поза межами правового поля, що сприяє формуванню тіньової економіки.

На законодавчому рівні питання регулювання використання віртуальних активів в Україні залишається невирішеним. Наразі у Верховній Раді зареєстровано декілька законопроектів, спрямованих на легалізацію віртуальних активів, проте жоден із них досі не був ухвалений. Це створює правову невизначеність, оскільки суб'єкти електронної комерції позбавлені можливості законно приймати такі платежі.

У випадках, коли оплата у віртуальних активах все ж здійснюється за допомогою технічних платіжних рішень, виникають додаткові проблеми через відсутність законодавчого регулювання. Зокрема, не визначено порядок відображення таких надходжень у податковій звітності, оскільки на нормативному рівні немає чіткого визначення самого поняття «віртуальні активи» (криптовалюти).

Окрім питань регулювання новітніх технологій, важливим аспектом є захист прав споживачів, який забезпечується державою через відповідні нормативно-правові акти. Згідно зі статтею 42 Конституції України, держава забезпечує захист прав споживачів, здійснює контроль за якістю та безпекою товарів і послуг, сприяє діяльності громадських організацій споживачів [2]. Закон «Про електронну комерцію» гарантує покупцям право на отримання повної інформації про продавця, укладення договорів, умови яких чітко визначені та зрозумілі споживачу, а також можливість обміну чи повернення товару відповідно до Закону України «Про захист прав споживачів» [4]

Отже, на сьогоднішній день існує комплекс правових механізмів участі держави у регулюванні електронної комерції, зокрема нормативно-правове забезпечення, контроль та моніторинг суб'єктів у сфері електронної комерції, захист прав споживачів та реалізацію фіскальних механізмів. Проте, для зменшення практичних проблем необхідно виправляти неточності та усувати прогалини, що містяться в законах.

Список використаних джерел

1. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII 96 // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 45. – Ст. 410.

2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141
3. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. Верховна рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
4. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII96 // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 30. – Ст. 379.